

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2005-792-0051
Dok.: HHM40078

Besvarelse af spørgsmål nr. 87 af 4. april 2005 fra Folketingets Retsudvalg.

Spørgsmål:

”Ministerens kommentar udbedes til artiklen i Politiken den 1. april 2005: ’Offentligt ansatte mere udsat for vold og trusler’ specielt med fokus på, hvordan strafskærpelserne har virket.”

Svar:

1. Straffelovens § 119 yder personer i offentlig tjeneste eller hverv et særligt strafferetligt værn mod vold eller trusler om vold mv. i forbindelse med tjenesten.

Efter straffelovens § 119, stk. 1, straffes med bøde eller fængsel indtil 8 år den, som med vold eller trussel om vold overfalder nogen, hvem det påhviler at handle i medfør af offentlig tjeneste eller hverv, under udførelsen af tjenesten eller hvervet eller i anledning af samme, eller som på lige måde søger at hindre en sådan person i at foretage en lovlig tjenestehandling eller at tvinge ham eller hende til at foretage en sådan tjenestehandling.

Ved grove former for vold mod personer i offentlig tjeneste eller hverv vil der kunne straffes både efter straffelovens § 119, stk. 1, og straffelovens §§ 245 eller 246. Ved simpel vold mod personer i offentlig tjeneste eller hverv straffes der alene efter straffelovens § 119, stk. 1, idet straffelovens § 119, stk. 1, antages at ”absorbere” strafansvar efter straffelovens § 244.

Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.) blev der gennemført en række ændringer af straffeloven, der havde til formål at skærpe straffen bl.a. for vold eller trusler om vold mv. rettet mod tjenestemænd i funktion. Ved loven blev strafferammen i straffelovens § 119 forhøjet fra 6 års fængsel til 8 års fængsel. Loven trådte i kraft den 2. april 2004.

Af forarbejderne til loven fremgår, at det tilsigtes, at straffen i disse sager gennemgående forhøjes med omkring en tredjedel i forhold til den straf, der efter hidtidig praksis ville være blevet fastsat af domstolene. Endvidere tilsigtes det, at skærpelserne tillige finder anvendelse i sager om

grov vold mod tjenestemand i funktion, jf. straffelovens §§ 245 og 246, hvor der straffes i sammenstød med straffelovens § 119.

Lovændringen blev bl.a. gennemført med henblik på, at strafniveauet i disse sager i højere grad skal afspejle den krænkelse af ofret, der finder sted ved sådanne overgreb.

2. Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Rigsadvokaten, der bl.a. har oplyst følgende:

”Med henblik på at belyse strafniveauet for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, har jeg gennemgået en række afgørelser refereret i Ugeskrift for Retsvæsen og Tidsskrift for Kriminalret i perioden fra 2001 til nu. Endvidere har jeg fra Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby, Statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm samt Statsadvokaten i Viborg modtaget utrykte landsretsdomme.

Nedenfor gennemgås udvalgte afgørelser vedrørende typiske overtrædelser af straffelovens § 119, stk. 1. Gennemgangen er opdelt således, at sager om trusler om vold beskrives først. Herefter beskrives de sager, der omfatter vold, idet disse sager yderligere inddeles i sager om mindre alvorlig vold, ordinær vold og vold omfattet af § 245.

Trusler

Fremsættelse af trusler mod offentligt ansatte er forholdsvis hyppigt forekommende, og der afsiges som følge heraf en del domme herom.

I de sager, jeg har gennemgået, og hvor gerningstidspunktet ligger før forhøjelsen af strafferammen i § 119 i 2004, er der udmålt straffe i niveauet fra betinget dom uden straffastsættelse til fængsel i 6 måneder. En stor del af straffene er udmålt til fængsel i 14 dage, men der er også en del domme med straffe på fængsel i 20, 30, 40 eller 60 dage. Sagerne angår typisk trusler om vold rettet mod socialrådgivere, polititjenestemænd, fængselsfunktionærer og parkeringsvagter.

Som et eksempel kan nævnes Højesterets dom i UfR 2001, side 1082, hvor tiltalte på et rådhus over for en overassistent udtalte: ”Maybe you will get killed, or I will go to the television”. Straffen blev fastsat til fængsel i 10 dage, som af Højesteret blev gjort betinget, idet Højesteret henviste til, at tiltalte og overassistenten talte sammen på engelsk, der var et fremmedsprog for dem begge, og at truslen fremkom som en spontan reaktion på, hvad tiltalte opfattede som en meget langsommelig behandling af hans sag vedrørende indgåelse af ægteskab.

Endvidere kan nævnes Højesterets dom refereret i UfR 2003, side 412. Den tiltalte havde truet en parkeringsvagt med ordene ”Hvis du skriver mig, får du en på skallen”. Straffen blev fastsat til fængsel i 10 dage. Højesteret udtalte i dommen, at trussel om vold mod en parkeringsvagt som udgangspunkt må straffes med ubetinget frihedsstraf.

Rigsadvokaten har som følge af denne dom udsendt Rigsadvokaten Informerer nr. 3/2003, hvoraf det fremgår, at anklagemyndigheden i sager om trussel om vold mod offentligt ansatte som udgangspunkt bør nedlægge påstand om ubetinget frihedsstraf. Dette gælder i hvert fald i sager vedrørende offentligt ansatte, der efter karakteren af deres arbejde er særlig udsat for i det daglige at blive mødt med aggressiv adfærd fra borgeres side. Det fremgår endvidere, at betinget dom, herunder med vilkår om samfundstjeneste, efter rigsadvokaturens opfattelse kun bør anvendes undtagelsesvis og efter en nøje individuel vurdering.

I dommene, hvor der er udmålt straffe på fængsel i 30 dage og derover, var den tiltalte i næsten alle tilfælde tidligere straffet for overtrædelse af straffelovens § 119 eller anden voldskriminalitet.

Flere af sagerne med de højeste straffe på fængsel i 3 - 6 måneder angår trusler mod fængselspersonale. Som eksempel herpå kan nævnes TfK 2003.379 Ø, hvor en strafafsoner tre gange med nogle dages mellemrum fremkom med trusler over for samme fængselsfunktionær, som han bl.a. truede med at ville dræbe. Straffen blev fastsat til fængsel i 3 måneder.

Blandt de sager, hvor gerningstidspunktet ligger efter lovændringen i 2004, kan nævnes UfR 2005.1 V, hvor straffen blev udmålt til fængsel i 20 dage. Sagen vedrørte en mand, som to gange telefonisk havde fremsat trusler mod en kommunal sagsbehandler, idet han bl.a. sagde: ”Hvis du ikke behandler min sag hurtigt og giver mig pengene, dan knall ich dir ab” og ”Kan du huske, hvad jeg sagde i sidste uge”. Landsretten begrundede strafudmålingen med, at udtalelserne var fremsat efter strafskærpelsen i 2004.

Jeg kan herudover henvide til TfK 2005.107 V. Sagen vedrørte en strafafsoner, som til en fængselsfunktionær, der ville fratage den pågældende en lighter, udtalte: ”Hvis du tør, så kommer du her, men så dør du fan´me”. Tiltalte var tidligere straffet for overtrædelse af bl.a. straffelovens § 119. Straffen blev fastsat til fængsel i 30 dage.

Der foreligger i de gennemgåede sager kun et beskedent antal ankedomme, hvor truslerne er fremsat efter lovændringen i 2004, og der er ikke i den praksis, som indgår i denne undersøgelse, eksempler på straffe, der overstiger fængsel i 40 dage. Som det fremgår af landsrettens præmisser i afgørelsen i UfR 2005.1 V, lægger domstolene ved fastsættelsen af straffen for trusler vægt på forhøjelsen af strafferammen i § 119, stk. 1, i 2004.

Vold

I de sager om overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, der vedrører mindre alvorlig vold - spyt, skub eller mindre kraftfulde slag – er der i perioden før straffeskærpelsen i 2004 udmålt straffe på mellem 10 og 20 dages fængsel.

Som eksempel kan nævnes TfK 2001.296/2 V vedrørende en tiltalt, som havde kaldt en politiasistent for bl.a. ”nazisvin” og foretaget andre fornærmelige handlinger. I forbindelse med transport til politistationen og på politistationen fremsatte den tiltalte flere trusler om vold, ligesom han sparkede en sko efter en politiassistent, som blev ramt på skinnebenet, og prikkede samme politiassistent tre gange hårdt i brystet samtidig med, at han fremsatte yderligere trusler. Straffen blev fastsat til hæfte i 10 dage.

Blandt de sager, hvor gerningstidspunktet ligger efter straffeskærpelsen i 2004, kan jeg henvise til Østre Landsret anke dom af 12. april 2005. Sagen vedrørte en mand, som havde råbt ukvemsord mod to politibetjente og på politistationen havde udtalt, at han ville dræbe en politibetjent, som han samtidig trådte over foden. Som begrundelse for strafudmålingen på 14 dages fængsel anførte landsretten følgende:

’Alle voterende finder, særligt efter omstændighederne i forbindelse med anholdelsen, grovheden af forhold 2, samt den straffeskærpelse, som er tilsigtet ved lov nr. 218 af 31. marts 2004, at tiltalte skal straffes med fængsel i 14 dage. Fire voterende finder, særligt efter karakteren af forhold 2, at der ikke er grundlag for at gøre straffen betinget, heller ikke med vilkår om samfundstjeneste. To voterende finder, særlig efter omstændighederne i forbindelse med anholdelsen, at straffen skal gøres betinget med vilkår om 2 års prøvetid fra landsrettens dom. Der afsiges vedrørende sidstnævnte spørgsmål dom efter stemmeflertallet, således at tiltalte straffes med ubetinget fængsel i 14 dage.’

Som et andet eksempel kan nævnes Vestre Landsrets anke dom af 11. januar 2005, der angik en far, som havde tildelt en skoleinspektør på sin søns skole en lussing. Som begrundelse for strafudmålingen på 30 dages fængsel anførte landsretten følgende:

’Straffen fastsættes efter straffelovens § 119, stk. 1, under henvisning til den straffeskærpelse, der er tilsigtet ved ændringen af § 119, stk. 1, ved lov nr. 218 af 31. marts 2004. Der er herefter ikke grundlag for at nedsætte straffen.’

Det bemærkes, at det for så vidt straffe i niveauet 10–30 dages fængsel, som anvendes ved mindre alvorlig vold, kan være vanskeligt at vurdere, om en straffeskærpelse på en tredjedel generelt er slået igennem. I begge de nævnte domme, der vedrører overtrædelser begået efter lovændrin-

gen i 2004, er strafskærpelsen imidlertid nævnt i begrundelsen for strafudmålingen, og landsretterne lægger således vægt på denne ved straffastsættelsen.

Vedrørende overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, i form af ordinær vold, der er omfattet af § 244, foreligger mange sager forud for ændringen i 2004 af strafferammerne i § 119, stk. 1.

I de trykte afgørelser om overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, med et gerningstidspunkt før 8. juni 2002, hvor strafferammen i straffelovens § 244 blev forhøjet, er der udmålt straffe på mellem 14 og 60 dages fængsel. De fleste af straffene er udmålt i niveauet 30 til 40 dages fængsel.

Som et eksempel herpå kan nævnes TfK 2002.456 V, der vedrørte en 21-årig mand, som sammen med en kammerat var tiltalt for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, ved i forbindelse med, at de skulle stige af en bus, at have tildelt buschaufføren flere knytnæveslag i ansigtet og flere slag i ansigtet med plastflasker, fordi chaufføren havde sagt til dem, at de ikke måtte drikke i bussen. Straffen blev fastsat til fængsel i 40 dage.

I de sager, hvor gerningstidspunktet ligger i perioden mellem lovændringen vedrørende § 244 i 2002 og forhøjelsen af strafferammen i straffelovens § 119, stk. 1, i 2004, er der udmålt straffe på mellem 20 dage og 8 måneders fængsel. De fleste straffe er udmålt i niveauet 40 til 60 dages fængsel.

Som et eksempel kan nævnes Østre Landsrets ankedom af 7. april 2005, hvor den tiltalte under transport til politistationen havde sparket en politibetjent i hovedet, ligesom han var fremkommet med grove trusler mod flere polititjenestemænd. Tiltalte blev i byretten straffet med fængsel i 4 måneder, som blev gjort betinget med vilkår om bl.a. 100 timers samfundstjeneste. Landsretten fastsatte straffen til 60 dages ubetinget fængsel og bemærkede, at de pådømte forhold var begået forud for strafskærpelsen i 2004.

Blandt de sager, hvor gerningstidspunktet ligger efter strafskærpelsen i 2004, kan nævnes Østre Landsrets ankedom af 6. april 2005, hvor den tiltalte på en kommunal genbrugsplads havde taget halsgreb på en pladsmand, som havde påtalt, at tiltalte havde afleveret en fryser, der indeholdt madvarer. Straffen blev under hensyn til tiltaltes alder (56 år) og ustraffede vandel fastsat til fængsel i 30 dage.

Herudover kan henvises til Østre Landsrets ankedom af 19. januar 2005, der vedrørte en mand, som havde nikket en politiassistent en skalle og fremsat trusler om vold over for ham og en anden politiassistent. Som begrundelse for strafudmålingen på 40 dages fængsel anførte byretten følgende, der blev tiltrådt af landsretten:

'Retten har lagt vægt på, at vold og trusler om vold efter straffelovens § 119, stk. 1, som altovervejende udgangspunkt bør straffes med en ubetinget frihedsstraf. Retten har ikke fundet, at der er oplysninger om relevante formildende omstændigheder. Under hensyn til voldens karakter samt til den skete skærpelse af strafferammen i straffelovens § 119, stk. 1, ved lov nr. 218 af 31. marts 2004, jf. lovbekendtgørelse nr. 960 af 21. september 2004, finder retten ikke, uanset at kriminalforsorgen har fundet tiltalte egnet til at afvikle samfundstjeneste, og at tiltalte i øvrigt har gode personlige forhold, at der er grundlag for at gøre straffen helt eller delvist betinget, ej heller med vilkår om samfundstjeneste.'

Det er på det foreliggende grundlag vanskeligt at vurdere, om strafskærpelsen på en tredjedel generelt er slået igennem, bl.a. fordi der kun foreligger forholdsvis få sager om overtrædelser begået efter forhøjelsen af strafferammen i § 119, stk. 1, i 2004, men det fremgår bl.a. af den sidstnævnte dom, at domstolene inddrager lovændringen i 2004 ved straffastsættelsen.

Der foreligger kun få domme, hvor den udøvede vold mod personer omfattet af straffelovens § 119, stk. 1, har været af en sådan karakter, at der er straffet i sammenstød med straffelovens § 245. Jeg er endvidere ikke bekendt med trykte eller utrykte domme af denne art, hvor gernings-tidspunktet ligger efter ændringen i 2004 af strafferammen i § 119, stk. 1.

Som eksempel på en sag, hvor gerningstidspunktet lå før forhøjelsen af strafferammen i § 245 i 2002, kan henvises til TFK 2002.535 Ø, der angik en 20-årig mand, som med en kniv i hånden gik frem mod en politibetjent for at stikke ham, hvilket mislykkedes, da han blev skudt i benet. Straffen blev fastsat til fængsel i 3 måneder.

Endvidere kan nævnes Østre Landsrets ankedom af 1. april 2004, hvor gerningstidspunktet lå efter den skærpede straf for overtrædelse af § 245 i 2002. Sagen vedrørte en mand, som havde tildelt en politiassistent flere slag i ansigtet med en tom ølflaske. Straffen blev fastsat til fængsel i 5 måneder.

Der foreligger på denne baggrund ikke grundlag for at vurdere strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, hvor der straffes i sammenstød med straffelovens § 245, før og efter lovændringerne i 2002 og 2004.

Sammenfatning

Det bemærkes, at det foreliggende domsmateriale vedrørende overtrædelser begået efter lovændringen i 2004 er spinkelt. Hertil kommer, at det er meget vanskeligt at sammenligne straffe i det niveau, der anvendes i de beskrevne sager, fordi det er svært at afgøre, om en sag forud for lovændringen ville have medført fængsel i 14 dage eller 20 dage eller fængsel i 30 dage eller 40

dage, og om der herefter må anses at være sket en forhøjelse af straffen med en tredjedel. Endvidere bemærkes, at karakteren af truslerne eller volden og omstændighederne, da forholdet blev begået, spiller en meget væsentlig betydning ved straffastsættelsen.

Det er på den baggrund svært at sige med sikkerhed, i hvilket omfang der er sket en skærpelse af straffene, og om der er tale om en skærpelse med en tredjedel.

Som det fremgår ovenfor vedrørende både trusler og vold, der straffes efter straffelovens § 119, stk. 1, nævner domstolene i en række domme udtrykkeligt i forbindelse med straffastsættelsen lovændringen i 2004 og den strafskærpelse, som er tilsigtet ved forhøjelsen af strafferammen i § 119. Det må derfor antages, at lovændringen allerede har betydet en skærpelse af straffene og også fremover vil medføre en forhøjelse af strafniveauet i forhold til tidligere praksis.

Endelig bemærkes, at der i hovedparten af sagerne er idømt ubetingede straffe, og at betinget straf stort set kun er anvendt i sager, hvor der er tale om meget begrænset vold i form af skub og lette slag, eller hvor mindre grove trusler er fremsat som en spontan reaktion, og hvor der har foreligget andre formildende omstændigheder.”

Endvidere har Rigspolicehøveden til brug for besvarelsen af spørgsmålet bl.a. oplyst følgende:

”(D)et samlede antal anmeldelser om vold eller trussel om vold mod personer, der handler i medfør af offentlig tjeneste eller hverv, samt de tilfælde, hvor nogen lægger hindringer i vejen for udførelse af offentlig myndighed, jf. straffelovens § 119, er steget fra 2410 anmeldelser i 2003 til 2744 anmeldelser i 2004, hvilket svarer til en stigning på 14 procent.

I 1. kvartal af 2005 kan der imidlertid konstateres et mindre fald i antallet af anmeldelser, der omfatter straffelovens § 119. Der er således sket et fald fra 653 anmeldelser i 1. kvartal 2004 til 642 anmeldelser i 1. kvartal 2005.

Det skal bemærkes, at der ikke findes statistik, som specifikt belyser antallet af sager om vold mod sagsbehandlere i kommuner, socialrådgivere, parkeringsvagter og lignende personalegrupper.

Det er ikke muligt på baggrund af politiets statistik at angive årsagerne til stigningen i anmeldelserne vedrørende straffelovens § 119. Det kan derimod konstateres, at selvom der i de seneste år er sket en stigning i antallet af anmeldelser, har politiet fastholdt en relativ høj opklaringsprocent i 2003, 2004 og 1. kvartal 2005 på ca. 90 procent.”

Jeg kan henholde mig til Rigsadvokatens og Rigspolicehøvedens udtalelser.

